

ՆՈՐ-ԴԱՐ

Տարեկան 10 ռուբ., վեց ամիսի 6 ռուբ., երեք ամիսի 3 ռ. 50 կոպ., ամիսը (թիֆլիսում) 1 ռ., հատուկ 5 կ. Խմբագրություն հասցեն՝ Тифлисы, Редакция «Норъ-Даръ» կամ Tiflis, Rédaction «Nor-Dar» Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յուրաքանչյուր թիվն ունի իր անունը լի գրությամբ: Յուրաքանչյուր թիվն ունի իր անունը լի գրությամբ: Յուրաքանչյուր թիվն ունի իր անունը լի գրությամբ:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ

այսու ծանուցանում է ի վիճակում իր փողերի, որ թիֆլիսի Բանկային Խորհրդի համար երկրորդ անգամ 1902 թիվ սեպտ. 26-ին «Թիֆլիսի Ժողովարանի» ամսաթյուն այս գիտում Միխայիլիան պրոսպեկտ: Ընտրողական ժողովը մոտենում է մուտքի տոմսեր տրամադրել են վարչության գրասենյակում մինչև սեպտ. 25-ը, իսկ ընտրություններ օրը մուտքի տոմսեր կարելի է ստանալ Թիֆլիսի Ժողովարանի ամսաթյուն կայարանում առաջարկված ժամը 10-ից մինչև քուլեների հաշուները:

(1020)

3—1

ԲՈՎԱՆԴԱՐՈՒԹՅԱՆ

Քրոնիկոն.—Լուրեր:
Դեպքի-դեպքի:
Թիֆլիսի Բանկային Խորհրդի համար երկրորդ անգամ 1902 թիվ սեպտ. 26-ին «Թիֆլիսի Ժողովարանի» ամսաթյուն այս գիտում Միխայիլիան պրոսպեկտ: Ընտրողական ժողովը մոտենում է մուտքի տոմսեր տրամադրել են վարչության գրասենյակում մինչև սեպտ. 25-ը, իսկ ընտրություններ օրը մուտքի տոմսեր կարելի է ստանալ Թիֆլիսի Ժողովարանի ամսաթյուն կայարանում առաջարկված ժամը 10-ից մինչև քուլեների հաշուները:

ԲՈՎԱՆԴԱՐՈՒԹՅԱՆ

Վեհափառ Վարչությունը շարաք, սեպտեմբերի 21-ին, օրուայ ժամը 3-ին, Կարաի երկաթուղով Թիֆլիսից մեկնեց Ե. Էջմիածին:
— Ներքին Վեհափառությունը սրբա-
տառ կոնգրեսով իւր գործունեությունը
է յայտնել Նախիջևանի գեներալ-լեյտ.
Խամայր-խանին վերջինիս նոյն քաղա-
քի և Գեղարք եկեղեցու նույն ժամը եր-
կու սեպտեմբերի գեներալի մասին:
— Թիֆլիսում նոր ստացուած «Ա-
րարատ»-ի մայիս-յուլիսի միացեալ
համարում կարգու ենք, որ Վեհափառ
Վարչությունը արքայազնի անունով
պատիւ է շարժել Երուսաղէմի պատ-

րիստական փոխանորդ Ներսէս եպիս-
կոպոս Գեղարքեանին և Ե. Յակոբեանի
առաջարկ առաջ լուսարար Սահակ ե-
պիսկոպոս Խաչատրեանին:
— Կիրակի, սեպտեմբերի 22-ին,
Թիֆլիսի Ժողովարանի ամսաթյուն այ-
գում տեղի ունեցան Թիֆլիսի քաղա-
քային խորհրդի իրաւասունների ընտ-
րութիւններ ընտրողական առաջին
թաղի (ռախիկանական 1, 2 և 3-րդ
քաղաքամասերի) վերաբերմամբ: Ընտ-
րողական ժողովը բացուեց կէս-
րուայ ժամը 12½-ին և փա-
կուեց Երկրորդական ժամը 5½-ին:
Ընտրութիւններին մասնակցում էին
285 հոգի 292 ձայնով: Պէտք է ընտ-
րուէին 27 իրաւասուն և 5 անձնաւո-
րանորդ: Բաւարկութեան 48 թիւնա-
նու, որոնցից իրաւասուն ընտրուեցան
հետեւեալ 24 հոգիներ.

Աւետիսիւն Մ. Զ.	194	96
Արիստակես Ի. Ս.	218	72
Բեհմուտեան Ի. Մ.	186	105
Վեհափառ Մ. Ն.	167	121
Ջորաբեկ Մ. Բ.	162	127
Դուրիսեան Ի. Մ.	205	85
Կիրակոսեան Բ. Ե.	188	102
Քրիստեան Գ. Ա.	188	105
Լիսիցեան Մ. Գ.	202	88
Միքիլայեան Վ. Մ.	169	121
Փրիսեան Ա. Ս.	164	125
Փրիսեան Ա. Փ.	218	73
Փուրցիյան Ա. Ն.	149	163(?)
Սիւնիկով Մ. Ի.	162	128

ԲԱՆԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ

ԹԵՐԻ ՀԱՄԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄՏԵՐԻ

Մեր Նախիջևանի մեզ առանցիւ
բարոյակաւութեան վարդապետութիւնը
և նոր փրկարար սպիտակութիւնը, ան-
շուշտ, շատ սերունդներ է դաստիա-
րակել և առնալին չէնք մտնում թանկ
ու դարձուր տեղեկութեանը անշափ
նպատակ, քանի որ ժողովուրդներ
ապրում ու յաւատարմութեան են ան-
յիւնք Նախիջևան կարգութեամբ, որ-
քան բարոյական կեանքով, և որ հա-
կաւակ, թեթեւաբար ու անբարոյա-
կան ժողովուրդները վառագուծ են ի-
րենց բանակի ու որակի կողմից, հետ-
հետէ հիւսնում, այլապէս ու ժամա-
նակի ընթացում անհետանում:
Սակայն այն էլ ճշմարիտ է, որ մեր
հայրերի քաղաքացիականութիւնը
հանրապէս հեռու է խիստ կրթական
գիմնաստան: Նա էլ ունի իւր ոչ—քան-
կալի, նոյն իսկ պակասաւոր կողմերը,
որովհետեւ շատ դժգոյնութեամբ է
հասկացում, այդ պատճառով և վա-
նակար Մեզ սովորեցնում: Հասկանալի
է, որ իսկ սովորեցնել են աղքատի
ողորմութիւնն ապ, մենք էլ տալիս
ենք, առանց հաշուի առնելու հանգ-
մանները, թէ՛ անպայման ողորմու-

թիւն ապով ի շարք չենք գործ դնում
ողորմութեան, բարեբարութեան դադար:
25-ը ինքնորդ արժանաւոր կամ անար-
ժան լինելը սերտ կապ պէտք է ունե-
նայ մեր ապրիլի հետ: 25-ը իր անխոր-
ողորմութիւնն ապով՝ յաճախ պատճառ
ենք պաշտում այն շարքի, որով մու-
րալը արհեստ է դառնում, և անգործ-
ների, արքեպիսկոպոսի ու պրոֆեսորի
մտորոնքներ թիւր շատանում: Մենք
կայուն, երկրպագում և նոյն իսկ Ռու-
սիայում մտաբանելի կան, որոնք զի-
զել են ահապի կարգութիւն, ստեղ-
ծել են իրենց համար այնպիսի բարե-
կեցիկ վիճակ, որ նոյն իսկ ողորմութեան
կեց շատերի նախանձը կարող է շար-
ժել: Բացի արանից, մեր անպայման
բարեբարութեան կեղծ տղամաններ լուծ-
են մեզից ճշմարիտ, իսկական աղքատ-
ների բարեբարութեան հետաւորութիւ-
նը.—մի շարք, որ ծնում է մի այլը—
բարեբարութեան պարագայի հիմքը ե-
րեքեւոր շարք: Առաջինիս հակառակ
չէ մինչ անգամ Մեծ Բարեբարի այն
սկզբունքը թէ՛ «Որ ինքը իրեն տու-
նայ» իմ միայն բարեբարութեան գա-
ղափարն է տուել: Եւ եթէ միտածա-
նակ կցել է դրան և՛ որեւէ լուսարարու-
թիւն, այն էլ բարեբարութիւն չհան-
ջալուծում, ոչ թէ բարեբարութեան: Վա-
նակար Մեզ սովորեցնում: Հասկանալի
է, որ իսկ սովորեցնել են աղքատի
ողորմութիւնն ապ, մենք էլ տալիս
ենք, առանց հաշուի առնելու հանգ-
մանները, թէ՛ անպայման ողորմու-

Սուլիսեան Մ. Ս.	149	141
Սարգսեան Մ. Ս.	156	134
Սուրենեան Մ. Գ.	155	135
Թումանեան Ն. Ի.	186	105
Տիրապետ Ի. Փ.	193	97
Թումանեան Գ. Մ.	233	57
Թումանեան Գ. Ն.	203	90
Չեխուր Մ. Զ.	169	121
Չեխուր Վ. Ն.	205	85
Չեխուր Ի. Ա.	196	96

Մնացած 3 իրաւասուն և 5 անձնա-
ւորութիւններ ընտրութիւնների համար
կընշանակուի առանձին ժողով:

— Ռաշայի հեռագրում են «Կա-
պի»-ին, որ այնտեղ մի հակապա-
հանգիստ է պատահել, այդուհի է 6 քա-
ղաքաւոր և 400 խանութ: Վնասը
հասնում է 700 հազար ռուբլու:

— Հայ դրամատիքական ընկերու-
թեան խումբը կիրակի, սեպտեմբերի
22-ին, ներկայացրեց առաջին անգամ
Սուլիսեան-Վարդի «Գրեշինսկոյ»
հարսանիքը՝ յայտնի կոմեդիան: Խոր-
աջութիւնն ունեցաւ պ. Արիստակ-
էսեանի դերում և արժանացաւ
բոլոր ծափերի ու ծաղիկների: Պ.
Պետրոսեանի խաղը Գրեշինսկոյ դերում
անգործարար էր: Նշանակելի է նաեւ
պ. Մամիկանեանի լաւ խաղը կալու-
ածաբար դերում: Տիկ. Մայրապետ
Թոյլ էր Գրեշինսկոյ նշանածի դերում:
Վերջը խաղացին «Դոկտոր Թաթում»
իմաստ վերջով, որի մէջ պ. Տէր-Դու-
րեանը բաւական ծիծաղեցրեց հաս-
արակութեամբ: Հինգերորդի, սեպտեմ-
բերի 26-ին, խումբը խաղաւ է առա-
նոր թատերադեր Նախիջևանի «Վանի-
նի» օրով: Վերջը, որը Մոսկուայում
մեծ ծաղկութիւն է ունեցել և արժա-
նացել է մրցանակի:

— Բժշկական գիտութեան վարչու-
թեան մէջ մի յանձնաժողով է կազմուած մը-
շակիւր համար դեղատնային գործը
պետական գանձարանի իրաւասութեա-
նը յանձնելու խնդրով:

— Խմբագրութիւնն ստացաւ հե-
տեւեալ նորագոյն հրատարակութիւննե-
րը, 1) «Դիւան հայոց պատմութեան»

գիրք Ե., Դանիլի կաթողիկոս, յառա-
ջանում, յաւելումներով, ծանոթութե-
աններով և մի վիճակով ինքնագիր
կոնգրեսով հրատարակեց Գիտ. ա. քաճ.
Արիստակէս, Թիֆլիս, 1902 թ., էջ
683, գինն է 4 ռ., 2) Mars—«Քոյրը»,
պատկեր, հրատ. Յ. Յովսէփեանի, Բա-
գու, 1902 թ., էջ 109, գինն է 25 կ.:

Դ Ե Ս Ի Յ-Դ Ե Ն Ի Յ

Պոլիսի լեհացուց կաթողիկէ եկեղե-
ցիւում հոգեհանգիստ պիտի կատա-
րուէր մի շատ լաւ կաթողիկէ-հայի
համար:

Ես դնացի յարգելու այդ գործը յի-
շատակը: Պատարագը հայերէն էր, հայ
ծէսով ու կարգերով... հոգիս ուրախ
էր: Հայ պատարագ լեհացուց եկեղե-
ցում... Այո, մոռնում էի, վերջապէս
մեր հայ-կաթողիկէ եղբայրակիցները
ճանաչեցին իրենց գիրքը, իմացան ի-
րենց պարագը, ինչպէս իրենց ազգի
պատմութիւնը... և ահա եղբայրու-
թեան կապը նորոգուած է:
Նայում եմ շուրջս. եկեղեցին լիքն է
հայերով: Նայում եմ... միջքն են այս
հայերը: Ամենք ծանոթ հայ մարդիկ,
հայ կանայք, ամենք էլ հայ դասու-
թեան պատկանող են: Նայում եմ էլ ի
ամեն կողմ... փնտրում եմ մեր եղբայ-
րակից-կաթողիկէներին, որ յայտնեմ նը-
րանց իմ զգացումները, իմ գործունեու-
թիւնը: Չկան... չկան ոչ ոք... ոչ մէկ
աղամարդ*, ոչ մէկ կնամարդ հայ կա-
թողիկէներից չի երևում: Դեռ վաղ է,
մոռնում եմ, կըզան, կըրպեն հա-
ղափարի լեհացուցը, կըրպեն հայ պա-
տարագը (որ առաջին անգամն էր
Թիֆլիսում կատարուած կաթողիկէների
այդ եկեղեցում): Սպասում եմ... պա-
տարագը վերջացաւ, հոգեհանգիստն
կարգն է կատարուած... ոչ մի հատ հայ
կաթողիկէ չեկա... նրանք չեն երևում,
— Միթէ մեր հայ-կաթողիկէ եղբայր-
ազգակիցները չգիտեն, թէ այսօր ում

*) Յետոյ լեզու, որ մի հատ աղամարդ ե-
ղի է այնտեղ:

հոգեհանգիստը պիտի կատարուի,—
հարցնում եմ հարեանիս զարմանքով.
— Դ՛նչու նրանցից ոչ ոք չկայ այստեղ:
— Մի գարմանաք,—պատասխանում
է հարեանս,—հայ-կաթողիկէների հա-
մար սա սովորական բան է, նրանք ի-
րենց հայ չեն համարում, նրանք իրենց
վրացի են կոչում:

— Բայց դա ծիծաղելի է: 25-ը որ ես
նրանցից չտեսնեմ ճանաչում եմ. հա-
յաստանի խորքերից եկած մարդիկ են,
նրանց օրգիքն այստեղ վաճառական-
ներ են:

— Այո, բայց նրանք հրաժարուելով
հրաժարում են հայկերից:

— Բայց ի՞նչ է պատճառը:

— Պատճառը... դժուար է ասել չգի-
տեմ: Վրացիների մէջ իշխաններ աղ-
նուականներ շատ կան... դուք այդ
բանն է քաշում մեր հայ-կաթողիկէնե-
րին դէպի վրացիները,—պատասխանեց
հարեանս հեգնութեամբ:

Հոգեհանգիստը վերջացաւ: Ես դուրս
եկայ եկեղեցուց անհամ ապաւորու-
թեան տակ: Մոռնում էի. հայ, հայ
պատմութիւն, հայ ժողովուրդ, հայրե-
նիք, հայաստան և հայ-կաթողիկէ-փրա-
նիստ, իտալացի, սլաւոնացի, իրան-
ցացի, լեհացի... 25-ը որ այս բոլոր
ազգութիւնները նմանապէս կաթողիկէ
են, բայց ի՞նչու նրանք չեն հրաժար-
ուած փրոնիսցի, իտալացի, սլաւոնացի,
իրանցի, լեհացի լինելուց, իսկ
հայ-կաթողիկէ հրաժարում է հայ լի-
նիւնց: Սա բանական ի՞նչ երևոյթ է
արդեօք:

Նայալիս մոռնումներով դնում էի,
եղբ ճանապարհին սրտահեղ ինձ պ.
Ստանիսլաւ հայ-կաթողիկէ եղբայրակիցս:
Յայտնեցի նրան իմ տարախոսանքը:

Նա թէ էս ծագաց, բայց նկատելի էր
նրա երեսից, որ իմ խաբար անսխործ
ապաւորութիւն գործեց նրա վրայ:

— Դիւեք, սաաց նա,—մեր Թիֆլի-
սում հայ-կաթողիկէ միայն երեք ընտա-
նիկ կայ... տեղի չկայ...

— Ինչու էր ասում, պարոն, ես ին-
քս 30 ընտանիք ճանաչում եմ, որ
հայաստանից, ճանաչատանից են գաղ-

ալու: Մի քիչ առաջագոյն քաղաքում
նա ուրիշի ներկայութեամբ խոյն է
տալիս իւր ամուսնի հետ անմեղ սիրա-
խոսութիւնն անգամ, իսկ ամեն տեղ—
իւր մարմնի որ և է ծածկուած մտքը
պայմանալից ցայ տալուց:

Այս բոլորը, ահաւշտ, առաջ է գա-
լիս ընտանեկան թերի ու թիւր դա-
տարակալութիւնից: Մեր ամբողջ դա-
տարակալութեանը տրուած է այնպիսի
անպարկեշտ, որ մեր մեր մարմինը մի
անգամ ու ամբողջ լի բան համարենք:
Մեր օրգանիզմի մի ամբողջ շարք գոր-
ծաւորութիւններին, որոնք կատարում
են ընտելեան մեզ տուած օրէնքների
համաձայն՝ մենք սովորել ենք նայել
միմիայն ամբողջ: Երկրան գիտակցու-
թեան համարեա առաջին շրջերից
սկսած՝ խիստ հրահանգներ է ստանում
իւր այս կամ այն անելիքների և իւր
մարմնի այս կամ այն մասերի պատ-
ճառով ամբողջ լի մարմն: Նրա մարմնը,
անխառն բնութիւնը բաւականին ժա-
մանակ բան չէ հասկանում այդ հրա-
հանգիցից: Բայց դատարարակներ
ճանքերն ու ուժերը չեն սպառուած. և,
վերջապէս, երկրան սկսում է թափան-
ցիկ իւր մարմնի կեանքի ամբողջը
գիտակցութիւնը: Եւ իւր հասակ առ-
նելու հետ ամբարում է նրանում այդ
համոզումը: Գալիս է ժամանակ, և
մանկական տարիները իւր ետեւ թող-
նող պատանի տեղեկանում է իւր ծագ-
ման դադանքին: Նրա աչքին այդ
դադանքը, նախընթաց դատարարա-

կութեան շնորհով, մի գոյնի ի քան է
երևում և ստացում պատճառում իւր
անտպասկութեամբ: Այս պատճառով
է, որ Ժ. ժ. Ռուսոն պահանջում է, որ
ծնողներն ու դատարարակներ իրենց
բայցատարին իրենց դատարարին ամեն
բան, և ոչ թէ թոյլ տան, որ այդ միե-
նոյն անհն ծառաներն ու ընկերներն
իրենց ապակաւում լեզուել:

Այս բոլորի մէջ յանգուորք, անկա-
պած, ոչ այնպէս էրկին է, որքան կի-
նը, քանի որ երկրան նրա գրեւորն է
մեծանում: Ապացուցուած է,—ասում
է Ֆլէյշման—որ կանանց վատ դատարա-
րակութիւնը շատ է վնասում աղանե-
րին: Իսկ Դիւստիստ, թէ՛ «Դատարա-
րակութիւնը սկսում է մօր առաջին
զգացմանից, երկրան շուրջերի վրայ
առաջին համարը դրոշմելու միջոցին
ստան առաջին խօսքը, մին առաջին
խորհրդից, որ ձայնի նշանը, նայու-
նիքի փափկութիւնն ու փայլը իւր հոգու
ներշնչումը պէտք է ազգին նրանում»:

Բայց մեր հայ կինը հանրապէս ոչ
միայն ունի կամ շատ նշան դադա-
րակութեան, որ երկրան սկսում է թափան-
ցիկ իւր մարմնի կեանքի ամբողջը
գիտակցութիւնը: Եւ իւր հասակ առ-
նելու հետ ամբարում է նրանում այդ
համոզումը: Գալիս է ժամանակ, և
մանկական տարիները իւր ետեւ թող-
նող պատանի տեղեկանում է իւր ծագ-
ման դադանքին: Նրա աչքին այդ
դադանքը, նախընթաց դատարարա-

թած. ճանաչել եմ նրանց հայրերին, նրանք պապերին. նրանք հայ ազգի անարատ գաւազներ են:

—Ոչ, ոչ, սխալուած էք, ոչ մէկը նրանցից հայրերէն չգիտէ և չէ խօսում. նրանք հայ չեն: Ահա ինձ համար էլ կարծում են, որ հայ եմ, բայց...

—Վահ...ձեր հայրն ախր Տէր Մարտիրոսի որդին է, եղբայր:

—Այո, բայց հոգիս, սիրտս...Ահա պարոն Պետրիկի համար էլ կարծում էին, որ հայ է, բայց երեւոյց որ վրացի է: Ահա Փարսեղ, Ֆէլիքսը, Կիմմանը, Դոմինիկը, Գրիգորիանը... Որոշակից հայ ազգի գաւազներ կարող են լինել... Ոչ, ոչ...

Ես մնացի շուրջում. լսածիս կարող էր հաւատալ միայն խեղագրը: Ախր ճանաչել եմ Փարսեղի հօրն էլ, Պետրիկի հօրն էլ, Ֆէլեքսի պապին էլ...տեսել եմ Տաճկա-Հայաստանից չաղթած նըրանց ազգական հայրապետին, Գրիգորին, սիրացու Պետրոսին, Մինաս վարդապետին. միթէ ազգութիւնն անուներով պիտի որոշել...այս ինչ բան է:

Անցաւ մի երկու ամիս: Լրագրում կարդացի, որ պ. Պետրիկ վերանայել է և բարեկամները հրաւիրում են յուզարկաւորութեանը ներկայ գտնուելու կաթոլիկաց եկեղեցում: Գնացի: Այս անգամ ննջեցեալին ուրիշ տանին Հայոց փողոցում գտնուած կաթոլիկաց եկեղեցին: Համոզուած էի, որ պատարագը պիտի կատարուի հայ արարողութեամբ: Սակայն սխալուեցայ. պատարագը լստին կարգով էր հոգեհանգիստը նմանապէս *): Բայց որքան էր իմ դարձանքը, երբ եկեղեցում լստեցաւ և վրացերէն երգեցողութիւն: Հայ Պետրոսին թաղում էին... վրացերէն արգիճողով:

—Միթէ հանգուցեալ Պետրոսն ազգական չունի, մայր չունի, որ ինքզին հայ մարդու համար հայերէն պատարագ ու հոգեհանգիստ կատարուի, հարցրի ես մէկին:

—Ունի եղբայր և շատ ազգականներ, բայց նրանք վրացի են, պատասխանեց ինձ նա:

—Այո, այո, հասկացայ... հասկանում եմ, դրա մէջն է կայանում հայկաթոլիկների մեծ պրըք գրեթե սաք...
Խաբոտոց

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԱԼԷԿՍԱՆԴՐՍԿԻ, 17 սեպտեմբերի.
—Ուսումը, գրագիտութիւնը գրաւում

*) Հասկանալի չէ, թէ ինչ պատճառով այս եկեղեցում առաջ հայ լեզուով ժամերգութիւն կար, իսկ հիմա ոչ...

Ահա թէ մարդը զգացմունքի թերի հակադրութիւնը, անտեղի ամօթխածութիւնը սրտով է տալիս իւր բազմաթիւ ու մեծագլխի գոհերը: Գինը, այն էլ իւր անձնական ու անձի օգտի համար, ամօթ է համարում բաց անել իւր մարմնի հիւսնող տեղը: Բայց նոյն կինը ամենեւին չէ քաշում թատրոնական ներկայացումների, պարահանդէսների ու երեկոյթների գնալ կուրծքն ու թիկունը բոլորովին մերկ, թեկը՝ մինչև արմուկը բաց չէ պատկառում նա, երբ հագնում է այնպիսի նուրբ ու նոսր զգեստ, որ անընդունակ է իւր մեղքութիւնը ծածկելու. երբ ամանաւոր եկեղեցում, տղամարդերի բազմութեան առաջ, հարգութեամբ սուրբ խորհրդին մօտենում է, ասես թէ, դիտամբ ուրիշներին գայթակղեցնելու համար. երբ, վերջապէս, ազատ ու սանձաւոր կեանք վարելու տենչով տոգորուած՝ նա անխնայ կերպով ոչնչնալիս է իւր արգանքի պտուղը:

Սրանք ամօթ չեն...

Ճշտ ցանկալի ու գովելի յատկութիւն է ամօթխածութիւնը հանրապէս մարդու և մանապէս կնոջ համար, մանաւանդ մեր ժամանակում, երբ նա՝ բարեբեր պապականութիւնը հայրապետ բաների շարքն է անցել: Ամօթի ըզգացմունքը, հայրնահայրապետական կեանքի անցն է եղել միշտ և հայ կնոջ կրթքի ամենափայլուն զարդը: Ո՛չ մի գոյն, որով կարող է չափուել կնոջ զէմքը, այնքան փայլ չէ տուել հայու-

ն հետգնեւէ մեր հասարակութեան մէջ աւելի լայն ու լայն խաւեր: Գիրքը, գիտութեան և համամարդկային մտքի այդ անսպառ աղբիւրը, միակ լուսն ու ճարն է ներկայանում ժամանակակից խաւար ամբոխի համար: Այն ժամանակ, երբ բուրժուազական շատ անգամ իւր որդից ուսման է առնում իւր յոյսն նպատակով, որպէս զի նրանք ժամանակին այդ դասակարգային հոսանքից յետ չմնան, յարմար «պարտիաներ» լինին և այլն, ապէս և աւուր հացի կարթո դասակարգն այդ անուամ է, հաւատարմութիւն, որ զբերի և կրթութեան մէջ է իրենց յայտը, իրենց ապագայ փրկութիւնը: Եթէ մի քանի տարի առաջ գիրքը և լրագիրը վերապահուած էին այստեղ միայն գրեթէ վաճառականական դասակարգին, որ ստանում էր նրանց ոչ այնքան կարգալու, որքան ցոյց տալու ցանկութեամբ՝ թէ ինքը «գաղութ» կարգալու գիտէ, ապա այժմ պէտք է ասել, որ այդ նոյն գիրքն ու լրագիրը կազմում են ազգի ու աղքատ դասակարգի անբաժան ընկերը, որ, դրանց մէջ է գտնուում միայն իւր առօրեայ պահանջները բաւարարութիւնը, իւր օրուայ շարքի և բարդ ու խճճուած յարաբերութիւնների լուսարանութիւնը:

Այս կողմից Ալեքսանդրապոլ կարծես ուղիւ է ցոյց տալ Գրիմին և մանաւանդ Բագուի պէս բազմամիլիոն հարստութեան տէր կապիտալիստիկ-արդիւնաբերական քաղաքին, որ լրագիրը ոչ թէ մի աւելորդ կամ կրճատելի ծախս է, այլ մի անհրաժեշտութիւն: Եւ յիշելով, զրա ապացոյցը նա տալիս է. և այդ այն է, որ այստեղ լրագիրը և գիրքը աղքատներում են աւելի արագ և լայն հոսանքով. նրանց կարգում են արձարաններում, արհեստանոցներում կամ դարբնանոցներում գործադուր ժամանակ, կարգում են փողոցներում և հրապարակներում և մինչև իսկ գեղատափոր տնակներում: Լաւատեսներն ասած, սա մի լուսն երաշխիք և ուրախ առիթ երևոյթ է ազգային յառաջդիմութեան նկատմամբ, որովհետև ուր կայ հասարակութիւն, կայ ամբողջ մասնակցութիւն, այնտեղ կայ և գործ, արդիւնաւէտ և իսկական գործ: Ամբոխն է մեր ապագայ յայտը: Ամբոխն ու հասարակութիւնն են մեր յառաջդիմութեան և քաղաքակրթութեան խաղիւսը և ոչ այն կատարական կան փորձ խմբերը, որոնք բաղադր բերմամբ կեանքի փաթեթմանութիւնը ճարպիկութեամբ պատուներ փախցնելով, չեղուել են հասարակական ճանապարհից, ապրում են նրանից դուրս անշարժ, կղզիացած և միայն կողոպուտով

հուստներին, որքան անց, որ առաջ է գալիս ամօթահար լինելուց:

Ամօթն զնա վարդ արար,
Ես հեպտա՛ դարձայ բարս:

(Յ. Վ. Շլամպարնաւ):

Եւ այն կնոջ մասին, որ բնապէս կամ ազատամտութեան հովերից բռնուած, ծալել մի կողմն է գրել ամօթի ամեն զգացմունք՝ մեղմում ասում են՝ «Սրա ճակատի մեղմումը վերս և եկեալ»։ Այս է պատճառը, որ մեր օջախի հիմք՝ մեծ-նանքը, զէպի չաղաթախ աղօթարանն ուղղած իրենց՝ բարիլուտի աղօթքներում անհրաժեշտ են համարել ու համարում կրկնել միշտ՝ «Չանկես անք սրտից. չտանես ամօթն երեսից»։

Գինը, ինչ չընդի, գիրքը, տարբեր է լինել, ինչքան իւր երեսը քողով, իւր բերանը ծնօտակապով ծածկի՝ եթէ ամօթխածութեան քողը չէ ծածկում նրա ճակատը, —գու՛ր են՝ ընդունուած սովորութեան համապատասխան՝ ձեռք առած նրա այդ անտեղի գոյուլութիւնները, և նա աւելի է աստիճանագործուել, քան նոյն իսկ քաղաքական անամօթ աղաւաղը: Ինչու. որովհետև ամօթը նրա սեռի բնական յատկութիւնն է և նրա ներքին աշխարհը յատկանշող զծերից մէկը:

(Վերջ միւս անգամ)

Հ.մ. Բա՛ն Մազարանս:

ու անձնական ցուցամոլութեամբ են պարագում:

Թէ ինչքան բարձր են այլաբանութեամբ պարագում գիրքը, ուսումնարանը և այն ամենը, ինչ որ դրանց հետ է կապուած, ևս համոզուեցի վերջերս աւելի կոնկրետ օրինակներով: Մի անգամ ես պատահեցի աշակերտների ընդունելութեան ժամանակ մի պտուռ, զանազան կնոջ, որը՝ կոյուղած ցնցոտիների մէջ, կծկուել էր ցրտին եկեղեցու պատի տակ իւր աղչկայ հետ, ձեռքին մի թուղթ բռնած: Մօտեցայ և հարցրի նրան՝ թէ ինչու է լալիս. խեղդող հեծկոտանքների միջից նա ինձ հասկացրեց, որ իւր աղչկան չին ընդունել զարգ չափահասութեան պատճառով: Ես խորհուրդ տուի աղչկան կար ու ձե սովորեցնել, որով կարող էր վերջինս նրա համար նեցուկ գտնուի, բայց կինը յայտնեց, որ ինքը պատրաստ է սովամահ լինելու, միայն թէ իւր աղչիքը գիր-կարգալ սովորէ, հասկանայ իւր զլխին գալիք խէր ու շառը, քաղաւոր լինի: Ես այդ բնական ակամայից յիշեցի մեր միւս աւելի բարձր տիկիներին, որոնց համար սակին է ու միայն սակին, որ կազմում է թէ իրենց և թէ որդից ցնորալի բաղաւորութիւնը...

Եւ այդպիսի կանայք բազմաթիւ են ամեն օր եկեղեցիների և ուսումնարանների գալիքներում, որոնք ծուլենքի մէջ փաթեթուած իրենց որդից հետ սպասում են շարունակ վարժսպետի ճամբան, որ նրա ոտ ու ձեռն ընկնեն: Որքան հաւատ զէպի գիտութիւնը, և այդպիսի հաւատը յատուկ է միայն այդպիսի անձանք ու անանկներին, որոնց բաժինը աղքատութիւնն է, այնքան բարձր ու այնքան բարոյապէս չճանաչուած աղքատութիւնը...

Մարգ. Մ.-Նասակեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ.—Մակեդոնական յեղափոխական շարժման առթիւ «Messager d'Athènes»-ն ասում է.

«Արեւիկան խնդրների շարքում ամենաբարձր և ամենադժուար լուծելի կարելի է համարել մակեդոնական խնդիրը: Այդ խնդիր մէջ շահագրգռուած են Թուրքիան, Յունաստանը, Սերբիան, Բուլղարիան և մինչև անգամ Ռումինիան: Բուլղարիան պետութիւնները յաւակնութիւն ունին Մակեդոնիայի վրայ քաղաքական և անտեսական շարժառիթներով, յենուելով ընդամենն բնակչութեան ցեղաբանական կազմութեան վրայ, որի մէջ իւրաքանչիւր ազգութիւն պաշտպանում է իւր ցեղակիցների իրաւունքները: Բայց պատմական իրաւունքների մասին ուրիշ ոչ ոք չի կարող խօսել, բացի յոյներից: Յոյներն էլ ինչ Մակեդոնիայի առաջին բնակիչները, որոնցից ծնունդ մեծ աշխարհակալ Ալեքսանդրը Միջին դարերում հոռոմայեցիները Մակեդոնիայում հաստատեցին շատ զաղթականներ, որոնց յունացած սերունդները յայտնի են կույուղ-վալթ անունով: Մակեդոնական յոյները բնականապէս կայսրութեանը տուին մակեդոնական թագաւորական մի տոհմ, որից դուրս եկան ամենայայտնի կայսրերն ու զորավարները: Բնականապէս զինուորները հաւաքում էին զլիւսաւորապէս մակեդոնական յոյներից, որոնք 10 դար շարունակ պատերազմում էին սկիւթացիների, պարսիկների, խաչակրների, հայոց Բուլղարների, սարակիւնուների, սելջուկների թուրքերի օսմանեան թուրքերի դէմ: Հիւսնակաւորութիւնը Մակեդոնիայում ոչնչացաւ բարբարոսների արշաւանքից, որոնց թուրք զանուում էին Վուլպայի թագաւոր-վուգարները. վերջիններս դարձան այժմեան բուլղարները, որոնք թէ են ընդունել են սլաւոնա բարբարոսներից մէկը, բայց դեռ ևս զբիթէ ամենայն մարդութեամբ պահպանել են իրենց մոնղոլական տիպը: Նրանց մի մասը բնակութիւն հաստատեց Մակեդոնիայում, բայց չմոռցրեց այնտեղ ոչ մի կուլտուրա. իսկ յո նական յիշատակարանները Մակեդոնիայում թողել են

կլասիկ և բնականապէս Յունաստանի անշնչելի հետքեր:

«Բնական յոյների թուրք մէջ մտցնելով յունացած կույուղ-վալթների և արաւացիների, Մակեդոնիայի յոյն բնակչութիւնը թուրք ամենեւին քիչ չէ բուլղար-բնակչութիւնից, որի հետ մրցում են նմանապէս սերբերը: Յոյն տարրը բաւականաչափ գերակշռում է եգէտան ծովի ամբողջ եզրերում, Սկլարիկից՝ մինչև Դարդանէլ, 350—400 կիլոմետր տարածութեան վրայ:

«Այսպիսի պայմաններում մակեդոնական խնդիր ամենայաւ լուծումը պիտի լինի քաղաքական statu quo-ի պահպանումը և այն, որ խեղացի ռեֆորմներ մտցունեն, ապահովելով բոլոր ազգութիւնների հաւասար իրաւունքները սուլթանի գերիշխանութեան և մեծ պետութիւնների հովանաւորութեան տակ:

ՀԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՅԻՐԱՅԻՆ.—Բոնէր զօրավարները, ինչպէս յայտնի է հեռագրներից, մի կողմ են դրաւրել չին և նոր Աշխարհին, որով ազգերի օգնութիւնն են խեղդում իրենց քայքայուած հայրենիքի համար:

«Մինչև այժմ,—ասում են նրանք իրենց կոչի մէջ,—մենք փորձում էինք համոզել անգլիական կառավարութեանը որ օգնութիւն հասցնէ մեզ, բայց ոչ մի շօշափելի հետեանք չհասանք, և որովհետեւ կարելի անպատմելի մեծ է, ուստի մեզ մնում է միայն մի բան—գիմել չին և նոր Աշխարհի բոլոր ազգերին: Այն ծանր օրերին, երբ մենք հարկադրուած էինք կուռելու անկախութեան համար, մեզ ոյժ էին տալիս և միութեամբ այն համակրութեան արտայայտութիւնները, որ հասնում էին մեզ աշխարհիս ամեն ծալիներից... Երկու հասարակապետութիւններ ժողովուրդը զոհեց ամեն բան, որպէսզի փրկէ իւր անկախութիւնը. այժմ, պատերազմը վերջանալուց յետոյ, նա քայքայուած է բոլորովին: Թէ և մենք դեռ ևս չենք կարող այժմ ճիշտ տեսնել իրենց անաշխարհ և երկու հասարակապետութիւնների մէջ թշնամու կատարած աւերածութիւնների մասին, բայց և այնպէս անձնական փորձի հիման վրայ մենք համոզուած ենք, որ անգլիացիները պատերազմի ժամանակ այնքան են բռնեցի քաղաքներում առնուազն 30,000 տուն և, բացի դրանից, բազմաթիւ զիւղեր ու ազարակներ: Մեր տներն իրենց բոլոր կահաւորանքով մոխիր են դարձրել կամ ջարդ ու փշուր արել, մեր պտղատու ծառերը կտրատել են, մեր երկրագործական գործիչները ջարդել են, մեր տաւարը քշել են, մեր ջրաղացները ոչնչացրել են, մեր դաշտերն աւերել են, և մեզ —աւաղ—օշինչ չի մնացել: Մեր երկիրը անապատ է դարձել: Պատերազմի ստատուածքն ամենապէս մարդկային բազմաթիւ զոհեր տարաւ, երկիրը ցնցուած է այրիների և որբերի հառաչանքներից: Այս բոլորից դատ, ապագայում մենք ունենալու ենք դարձաւ մեր գաւաւակների կրթութեան հոգաբարձութիւնը: Այս սարսափելի կարցոտութեան մէջ մենք դիմում ենք ամբողջ քաղաքակրթ խաղաղամտութեամբ իրաւունքները, աղբիւրով օգնել մեծահոգութեամբ մեր այրիներին և որբերին, խեղանդաւաններն և բոլոր կարօտեալներին, նմանապէս և հարաւորութիւն տալ մեր գաւաւակներին, որ կուլտուրական կրթութիւն ստանան: Մենք մասնաւոր չենք անում պատերազմի սարսափելի հետեանքներից նրա համար, որ յայտնեք ամբողջ աշխարհին մեր աղէտալի վիճակը, և ոչ թէ նրա համար, որ նորից խեղդուեց սրտերը: Սուրբ հանգչում է պատեհանում, և ամեն թշնամութիւն լուծում է այսքան մեծ կարցոտութեան առաջ:

Բոնէր զօրավարներն աւելացնում են, որ Անգլիայի նուրբագէտ գումարն այնքան քիչ է, որ եթէ տասնապատուել անգամ, դարձաւ բաւական չի լինի պատերազմական ծախքերն անգամ ծածկելու համար:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՅԻՐԱՅԻՆ

Լոնդոնի թերթերը հաղորդեցին, թէ

Միացեալ Նահանգների նախագահ Ռուզվելտին իւր թէ ուղեցել են ապանել, նրա վրայ ուսմը նիւստով: Այդ լուրը, «Berl. Tag.»-ի ասելով, ոչ մի հիմք չունի և ծագել է այն բանից, որ Բապտիստական տան մօտ գտնուած մի հիւրանոցում պայթում է պատահել գողից:

—Քորէլայի կայսրի մահուան լուրերը, որոնք արդէն հերքուեցին, ծագել են, հաւանաբար, այն բանից, որ վերջին ժամանակա Սէլուլում խիտ տարածուած է խոլերան և նոյն խոլ պալատում մահուան դէպքեր են եղել:

—Վերջին ժամանակա, մասամբ Ամերիկայի՝ կոյուղեան գործերին միջամտելու շնորհիւ, Հարաւային Ամերիկայի՝ մեծ ազդեցութեամբ է լինում հարաւ-ամերիկեան հասարակապետութիւնների միջև ընդհանուր դաշնակցութիւն կամ յիշեցաւ Նահանգներ կազմելու օգտին: Գործին գլուխ են անցած Զիլին և Պերուն, որոնց միջև արդէն դաշն է կուռում: Այդ դաշնակցութիւնը հիմք պիտի կազմի Հարաւային Ամերիկայի ապագայ Միացեալ Նահանգների համար:

ՆԱՌՆԼՈՒՐԵՐ

ՉԽԱՅՆԱՅԻՆ ԱՅԻՐԱՅԻՆ ԿՈՏԻՍՏԱՆ

—Այն կնոջ, որ իւր սրտում սիրոյ զգացում չունի, նմանում է մի թուրքիկի (փռանի), որի թուրքիկի կորուած է. քամին քշում-տանում է այն, և նա եթէ արեւում է շարունակական անկման:

—Միշտ յարգել լուկեանց կնոջը, որովհետև այդպիսի կնոջ իմաստութիւնը մեծ է.

—Վախեցիք փառամոլ կնոջից, որովհետև նա ամեն բան կրգոհի իւր փառաբերութեան գոհացումով ապրու համար:

—Գոռոգ կնոջ ոտը կըստյալքի, որովհետև նա չի կարող տեսնել, թէ ինչ կայ իւր ճանապարհին:

—Մի փտասիկ այն կնոջը, որ աւելի իւր մասին է մտածում, քան մի ուրիշի. այդպիսի կնոջ սրտում գուժը տեղ չունի:

—Աստուածները պատում են այն կնոջը, որ իւր շրթները բաց անելուց առաջ երկար խորհում է:

—Անպաւկ կնոջ որքան էլ հարուստ լինի, այնուամենայնիւ դեռ նրան պակասում է գոհութեանը ամենափոքր կողմը:

—Այդ այն կնոջ խօսքերին, որ դասկանելու են, որովհետև նա ուրիշական ճանապարհից է բնթանում և կարծող չէ սիրոյ:

—Այն մայրը, որի մասին լուսնն խօսում իւր հարազատ որդիքը, իսկական մի թշնամի է իւր բնական երկրի համար. այդպիսի կնոջ պէտք չէ պտղաբեր ներս բնակութիւն հաստատուի (Ամերիկայի չինական պարսպի մասին. այսինքն՝ Չինաստանում պէտք չէ այդպիսի մի մայր բնակուի:

ՆՈՐ-ԳԱՐ.—Ի ՀԵՈՒԳՐԵՆՐ

ՌՈՒՍՆԱՅԻՆ ՀԵՈՒԳՐ. ԳՈՐԾԱՅԻՆ ԱՅԻՐԱՅԻՆ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 20-ից

4. ՊՈՒՆՍ.—«Գէորգի Պրեդոնոսից» զրահանաւը, «Պուրանեց» պահպանաւոր ուղեկցութեամբ, ժամանեց Քիւլուկ-Լիման: Այնտեղ սպասում էին սուլթանի նշանակած անձերը «Փուլազ» զօրանաւին վրայ՝ Թիֆլիս-Փուլազ, ձգելով փաշան, Թուրքիան-Գալան և գնդերալ Ամմու-Ալի, իսկ «Պուլիկա» պահպանաւոր վրայ սպասում էին դեպքան Զինուորական և դեսպանատան անդամները: Մեծ Իշխանին յարգական ողջոյն տուին: Ոստիկան անցնելիս թնդանութիւնը արձակուեցին: Նաւամատոյց հասնելուց յետոյ Մեծ Իշխանն ափ ելաւ Դոլմա-Բախչէի քարափում: Զօրքերը պատու տուին: Մեծ Իշխանը ձիաւորութիւն ուղեկցութեամբ, դիմեց դէպի Ելզըր-Քէօզկ շարմարով և դեսպանատան անդամներին հետ: Զինուորական պատիւներ տուեւ: Զինուորական անդամները լուծելով զինուոր ձիաւորութիւն ուղեկցութեամբ, դիմեց դէպի Ելզըր-Քէօզկ շարմարով և դեսպանատան անդամներին հետ: Զինուորական պատիւներ տուեւ: Զինուորական անդամները լուծելով զինուոր ձիաւորութիւն ուղեկցութեամբ, դիմեց դէպի Ելզըր-Քէօզկ շարմարով և դեսպանատան անդամներին հետ: Զինուորական պատիւներ տուեւ: Զինուորական անդամները լուծելով զինուոր ձիաւորութիւն ուղեկցութեամբ, դիմեց դէպի Ելզըր-Քէօզկ շարմարով և դեսպանատան անդամներին հետ: Զինուորական պատիւներ տուեւ: Զինուորական անդամները լուծելով զինուոր ձիաւորութիւն ո

40-
HLE

ՍԵՒԱՍՏՈՊՈԼ.— Բուլղարիայից վերա-
դարձաւ կամաւոր նաւատորմի «Պե-

ՊՍԻԴ.Ձ. «Tempt»-ը հաղորդում է, թե տիկին Ջուան Դրեյֆուսին ինչպե՞ս է, որ չամոռացիցի իւր ամուսնու թաղմանը, որդիսկու վախճում է, որ ցոյցեր լինին: Դրեյֆուրը հակառակում էր, բայց խտրի զինչը «Petite Republique»-ը պախարակում է, որ յարաբարկաւորութիւն յամուսնուած է ոտարկա-

ՌՍՏՏՈՎ-ԴՈՆԻ ՎՐԱՅ.—Ելևկարական կայարանի հրդեհի պատճառով, տեղեկան լրագրիչները, որոնք հրատարակում են նրա հետքերկայտը, լոյս տեսան ուշ։ ՍԵՆՏՍՏՈՊՈԼ.—Այսօր Նոցին Մեծու-թյանը Մեծ Իշխանա-գուտար Օլ-վարի Նիկոլայանյանի հետ ժամը 9-ին 45 րոպեի ռոգեմեակտով մենեյնսն

իշխան Պետր Նիկողայիչը, արդարա-
դատութեան մինիստրը, պետական
կոնտրոլօրը, նահանգապետը, քաղա-
քապուլսը և ուրիշ վարչական անձնե-
րը Նիքոլի Մեծնովի իւնն աղօնացը ընդու-
մը նախկին քաղաքապետուհի Դանիել-
վիչ, արժանանցնելով նրան ողորմաժա-
կան խօսքերի, Թագուհի Կայսրուհուն
նահանգական և տեղական իշխանու-
թեան կողմից մատուցուեցին ծաղիկ-
փոխով, նոսրի Մեծնովի իւննեղոյ մկն-

Խմբադիր հրատարակիչ՝

ՄԳԱՆԴԱՐ ՄԳԱՆԴԱՐԷԱՆ

L. N. B. U. S. C. U. U. U.

Գրքանյա տար—մարդատար դիպքեր Աշխ-
 ատանդարդից մեկնում է տասնամեկ 5 ժ.
 55 ր. (6 ժ. 23 ր.), համարում է Կարապիտան
 տասնամեկ 8 ժ. 35 ր. (9 ժ. 33 ր.), Մանու-
 ժիկ տասնամեկ 10 ժ. 32 ր. (11 ժ. 30 ր.)
 Փիֆիկս ցերեկույ 3 ժ. 37 ր. (4 ժ. 35 ր.)

44917 Тифлиς: Коммерческое училище законоучителю С. Саакянцу 2. Тифлиς: Центральная книжная торговля.
(991) 10—7

Հանրապետության Բիլինի խաչանի վրա
գրատան մէջ

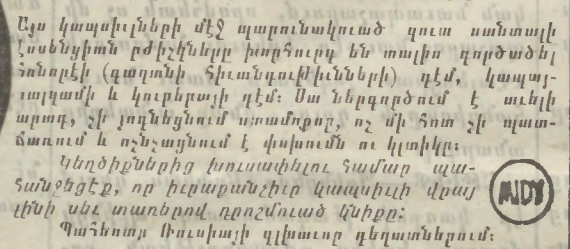
„Уроки чистописанія для дѣтей“.

сост. Макаріу.

Գինն է 25 կոպէկ

Հրատարակիչը ՀայոցՄէջԷրիւան-Կնի-
նայն Կազինայն Սէրոսէ Օւանիսյանց

(M.) № 121854

այսպարարում է ի դիտումներն ընդհանրութեան, որ 1902 թ. հոկտեմբերի-ին, օրսպ ժամը 1-ին, իւր աստեղած ձորից անօդայ կրկին, սեպտեմբերի-ին չկայացած անօդայ փոխորէն, կայաղաղ տալու նաւթ հանելու համար Թիֆլիս քաղաքին պատկանող այն նաւթաբեր չորս հողաբաժնիներից մէկը, ուրտի գտնուած են «Նաւթի իւ-ձայա» տեղում, Կուր գետի ձախ ափին, քաղաքից 12 վարտ հեռու, երկու գեղեկատին 1044 քաւ. սամ. տարածութեան, այն տարածանքում, որտեղ ջուց են արուած քաղաքային երկրաշափի կաղածման պայմանաւորին կցուած պնտում: Հողաբաժնիը կաղաղաղ արուած է հանուած նաւթի Թիֆլիս քաղաքի օդայն արտելի մասից, որպիսի մասի քանակին իւրցութեան ասարիայ կրկինի անօդայ ժամանայ: Այն ածին, որի վրայ կընտառատառ անօդայը, իրաւունք է արուած բնորիցու չորս հողաբաժնիներից մըն է կամենայ, բոտ իւր հայեցողութեան Անօդայ տաւը, անօդայն մանուկցորին յից իւրցառնելըը տալին է 2000 րուըը պաւական առձեւն գաղաղ կաղաղ կրկնելով: Անօդայ կընայառայ ինչպիս րերունայի, այնպէս է ծրարների մէջ րիւրկուած յայտարարութիւններով. վերին ղէպըըմ փակ ծրարների մէջ պիտի տալին ա) 2000 ք. գրաւեանին առձեւն դրամով կամ պետական է կամ րիւրկուած յայտարարութիւններով քաւ ինքն պնտանական արժէքի, բ) յայտարարաղի առձեւն, հօր պնտուն է աղաւունքի է նրա րնակաղայք, գ) քաղաքի օդայն նրա րնակաղաղաղ տաղաղաղած նաւթամասի քանակի գերըը գրուած: Առաղարարած ղիի հետ կցած, քայց պայմանաղրի մէջ շտած աշ մի կողմնակի կոմիտեանը չի րնդունելով: Փակ ծրարները պէտք է ուղարկուին ուր. րնակաղաղ անօդայ համար նշանակաղ օրսպ ժամը 1-ից ու չալ կտալուն իրաւունքով Փակ ծրարների մէջ արուած այն յայտարարութիւնները, որոնց մէջ անօդայանուած շին ինիկ վերնելչաղ պայմանների, քաղ. վարչաղիւն տեւելին չի րնիկ: Պայմանաղրի կարիկի է տեղեկանաղ քաղ. վարչաղիւն գեղաղաղ, նրա 3-րդ բաժանմունքում, սմին լի օր, առ ժամը 9-ից մինչև օրսպ ժամը 3-ը: Ցանկացորիներին պայմանաղրը կարող է ուղարկուել պատուով:

(1003)

(M.) № 204467